Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2024. Teema: Korkeakouluopetus ja tutkimus (asia: HE 41/2023 vp)

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan sivistys- ja tiedejaosto pyysi lausuntoamme valtion talousarvioon liittyen seuraaviin teemoihin liittyen.

- Korkeakoulutuksen sekä TKI-toiminnan näkymät.
- Vuoden 2024 T&K-rahoituksen ja uuden lisärahoituksen kohdentuminen ja vaikuttavuus.
- Tutkijankoulutuspilotti.
- Korkeakoulujen aloituspaikkojen määrä, riittävyys, tarve ja alueellinen jakautuminen.

Kiitän mahdollisuudesta lausua aiheesta. Haluaisin aluksi tuoda esiin sen tosiseikan, että lausuntopyyntö saapui allekirjoittaneelle torstaina 19.10 kello 13.40, ja että asiantuntijalausunto tulee toimittaa jaostolle 24.10 klo 12 mennessä. Alle kolme arkipäivää ei ole riittävä valmisteluaika näinkin tärkeän ja laajan kokonaisuuden asiantuntijalausunnolle.

Lausun seuraavasta:

Korkeakoulutuksen aloituspaikkojen määrä, riittävyys ja alueellinen jakautuminen

Korkeakouluvisiotyössä tavoitteeksi on asetettu, että vuoteen 2030 mennessä korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 25–34-vuotiaista nousee vähintään 50 prosenttiin. On varmaa, että Suomi ei tule saavuttamaan tätä tavoitetta. Samainen tavoite löytyy jo 2000-luvun alun koulutuksen ja tutkimuksen kehittämissuunnitelmista (ks. Kalenius ja Karhunen 2018). Hallituskokoonpanosta riippumatta koulutuksen visiot ja tavoitteet eivät ole muuttuneet missään vaiheessa merkitykselliseksi toiminnaksi. Suomen väestön suhteellinen koulutustaso tulee laskemaan edelleen tulevina vuosina.

Hallituksen esitys lisää määrärahoja korkeakoulutuksen aloituspaikkoihin 11,7 miljoonan euron verran. On epäselvää, kuinka monta aloituspaikkaa tällä varsin vaatimattomalla summalla lopulta reaalisesti saavutetaan, mikäli korkeakoulujen tulot muuttuvat muilta osin.

Korkeakoulutuksen aloituspaikkoja tarvittaisiin vuositasolla arviolta noin 4 000 kappaletta enemmän. Tämä on verrannollinen Helsingin yliopiston vuosittaiseen sisäänoton määrään. Aloituspaikat tulisi kohdentaa hakupainealoille ja alueille, joilla nuoret haluavat elää ja opiskella.

Helsingissä 24. päivänä lokakuuta 2023

Hannu Karhunen
tutkimusohjaaja
Labore

Viitteet

Kalenius, A., & Karhunen, H. (2018). Miksi nuorten koulutustaso laskee? YHTEISKUNTAPOLITIIKKA 83: 5-6